

VARSAYIMLAR OLMAKSIZIN YORUM MÜMKÜN MÜDÜR?

Rudolf BULTMANN¹

Çev: Ayşe ÇİL

(1957)

Varsayımlar olmadan yorumun mümkün olup olmayacağı ile ilgili soruyu, eğer “varsayımlar olmaksızın”, ifadesi, “yorumun sonuçlarını var saymaksızın” anlamına geliyorsa olumlu olarak cevaplandırmak gerekmektedir. Bu manada, yorum, varsayımlar olmadan sadece mümkün değil, aynı zamanda zorunludur. Bununla beraber, diğer bir manada, varsayımlar olmadan hiçbir yorum yoktur, çünkü yorumcu bir *tabula rasa** değildir, metne belirli sorularla veya soruları sormanın belirli bir tarzıyla yaklaşmaktadır ve böylece metnin ilgili olduğu konu maddesi hakkında belirli bir fikre sahiptir.²

I

1. Sonuçlarını var saymamak gerektiği (önyargılar olmaması gerektiğini de söyleyebiliriz) anlamında varsayımlar olmaksızın yorumun olması gerektiği talebi, sadece kısa açıklamaya ihtiyaç duyar. Her şeyden önce, bu talep, alegorik yorumun reddi anlamına gelmektedir.³ Eğer Philon, kurban edilen hayvanın kusursuz olması (*Spec. Leg.* 1: 260) gerektiğini söyleyen yasanın emrine kayıtsız Stoalı bilginin fikrini bulmaktaysa, onun metnin söylediği şeyi işitmediği, fakat sadece onun zaten bildiği şeyi söylemesine izin verdiği açıktır. Ve aynı şekilde Pavlus’un Deut.** 25: 4’ü İncil vaazcılarının cemaatler tarafından destekleneceğini bir emir olarak yorumladığı (1 Korintlilere mektup. 9: 9) veya Barnabas’ın Mektubunu (9: 7-8),

¹ Bu makale, Rudolf Bultmann’ın *New Testament and Mythology and Other Basic Writings*, ed. by Schubert M. Ogden, Fortress Press, Philadelphia: 1989, adlı kitabından (ss. 145-153) alınmıştır.

* Latince, boş, üzerine hiçbir şey yazılmamış kağıt anlamına gelmektedir. Deneyci ve duyumcu öğretilerin, her türlü deneyden önce ruhun durumunu göstermek için kullandığı kavramdır. Bu öğretiler, bilen öznede doğuştan kavramlar ve önsel bilgiler olmadığını, her bilginin yalnızca dıştan gelen duyu izlenimlerinden oluştuğunu savunur.

** Deuteronomy: on emir kitaplarının beşincisi.

² Aşağıdaki sayfaların ithaf olunduğu, Walter Baumgartner, “Die Auslegung des Alten Testaments im Streit der Gegenwart”, başlıklı bir denemeyi *Schweizerische theologische Umschau* 11 (1941): 17-38, içinde yayımlamıştır. Çünkü orada söylediği şeylere oldukça katılıyorum umarım o, eğer ben hermeneutik tartışmayı biraz ileri taşımaya teşebbüs edersem elbirliği yapacaktır.

³ Elbette, metinde bir alegori varsa, o bir alegori olarak açıklanacaktır. Fakat böyle açıklama alegorik yorum değildir; basitçe o metinle kast edilen anlamı davet etmektedir.

İbrahim'in 318 hizmetçisiyle ilgili (Gen. 14: 14) ifadeleri, Mesih'in haçı hakkında bir peygamberlik olarak yorumladığı doğrudur.

2. Fakat nerede alegorik yorum bırakılsa, yoruma önyargılar tarafından rehberlik edilmektedir.⁴ Bu, mesela İncil öğreticileri Matta ve Yuhanna'nın İsa'nın kişisel havarileri olduğunu ve onların aktardığı İsa'nın sözlerinin ve hikayelerinin tarihsel olarak doğru bilgiler olması gerektiği varsayıldığında böyledir. Bu durumda, mesela, Tapınağın (Temple) temizlenmesi, Matta'da İsa'nın haça gerilmesinden önceki son günler esnasında yer almaktadır, fakat Yuhanna'da onun papazlığının başlangıcında iki kez yer almıştır. İsa'nın Mesih'i bilinciyle ilgilenildiğinde, önyargısız bir yorum sorusu özellikle acil hale gelir. İncillerin yorumuna İsa'nın Mesih olduğu ve böylesi varoluşunun farkında olduğu dogmatik varsayımı tarafından rehberlik edilebilir mi? Veya aksine bu soruyu açmayı bırakmalı mı? Cevap açık olmalıdır. Böylesi herhangi bir Mesih'i bilinci tarihsel bir olgu olurdu ve sadece tarihsel araştırma ile böyle olduğu gösterilebilir. İsa'nın kendisini Mesih olarak bildiğini araştırmayı mümkün kılmıyorsa, bu sonuç sadece görece kesinliğe sahip olurdu, çünkü tarihsel araştırma asla mutlak geçerliliği veremez. Bütün tarihsel bilgi tartışmaya tabidir; netice olarak, İsa'nın kendisini Mesih olarak bilip bilmediği sorusu yorum için açık bir soru olarak kalır. Dogmatik önyargılarla rehberlik edilen hiç bir yorum metnin söylediği şeyi işitmez fakat sadece yorumcunun işitmek istediği şeyi söylemesine izin verir.

II

1. Önyargısız yorum anlamında varsayımlar olmaksızın yorum ile ilgili soru, sorulabilen diğer anlamda bu aynı sorudan ayrılmalıdır. Ve bu diğer anlamda biz varsayımlar olmadan yorum olarak böyle herhangi bir şeyin olamayacağını söylemeliyiz. Aslında böyle bir yorum olmamasının prensipte bir önemi yoktur, çünkü her yorumcu özel alışkanlıkları ve önyargıları, yetenekleri ve zayıflıkları anlamındaki bireyselliği tarafından belirlenmektedir. Bu anlamdaki bireysellik, yorumcunun kendini eğitmekle, metnin konu maddesi haricinde hiçbir şeyle ilgilenmeyen işitme çeşidiyle dinlemeyi öğrenerek yok sayması gereken en temel şeydir. Fakat sürekli olarak bunun içinde varsayılan, metni sorgulayan tarihsel metottur. Gerçekte, tarihsel metinlerin yorumu olarak yorum, tarih biliminin bir parçasıdır.

Elbette, o bir metnin gramer kuralları ve kelimelerin kullanımıyla uyumlu bir şekilde yorumlandığı tarihsel metoda aittir. Ve bir metnin bireysel biçimi hakkında da araştırma yapan tarihsel yorum talebi, bununla yakından bağlantılıdır. Mesela İsa'nın Sinoptik* İncillerdeki sözleri, Yuhanna'daki sözlerinden farklı bir biçime

⁴ Böylesi bir önyargılı yorum eleştirisi Baumgartner'in yukarıda atıfta bulunduğum (s.1) denemesinin baş ilgisidir.

* Yaklaşık 1800 senesinden itibaren Hıristiyan teolojide, İncil'in Matta, Markos ve Luka'ya dair kısımlarını vasıflandıran bir tabir.

sahiptir. Bu, yorumun hesaba katması gereken diğer bir problem ile bağlantılıdır. Kelimelerin kullanımına, gramere ve biçime dikkati vermek, çok geçmeden her metnin zamanının ve tarihsel yerinin dilinde konuştuğu gözlemine iletir. Bu yorumcunun bilmesi gereken bir şeydir; o halde, o, bir metnin içinden doğduğu dönemin dilinin tarihsel şartlarını bilmelidir. Bu, Yeni Ahit'in dilinin bir anlaması için kesin sorunun řu olduğu anlamına gelmektedir, Yeni Ahit'in dili, Yunancasının nerede ve ne derecede Sami dili'nin bir kullanımı tarafından belirlenmiştir? Bu sorudan apokaliptisizmi, hahamlarla ilgili literatürü, ve Qumran metinleri'ni ve Helenistik dinin tarihini araştırma talebi hasıl olur.

Örnekler, neredeyse hiç gerekli değildir, ve ben sadece bir tane aktarıyorum. Yeni Ahit kelimesi Almanca'da *Geist (Ruh, Akıl)* olarak çevrilmiştir. Bu ondokuzuncu yüzyılın yorumunun (mesela, Tübingen ekolünde) niçin Yeni Ahit'i antik Yunan'a kadar giden idealizm temelinde yorumladığını açıklamaktadır, Hermann Gunkel 1888 yılında Yeni Ahit'teki bu kelimenin tamamen farklı bir şey-yani, Tanrı'nın harikulade gücü ve fiilde bulunma şekli, anlamına geldiğine işaret etmiştir⁵

Tarihsel metod, tarihin sebep ve sonucun birbirini izlemesi ile ilişkili olan bireysel olaylarla, kapalı bir süreç anlamında bir birlik olduğu varsayımını kapsamaktadır. Bu tarih sürecinin nedensel yasa tarafından belirlendiği ve olayların sürecini belirleyen özgür insan kararlarının olmadığı anlamına gelmemektedir. Fakat özgür bir karar bile, bir sebep veya amil olmadan olmaz; ve tarihinin görevi, insan fiillerinin nedenlerini bilmeye ilgili olmalıdır. Bütün kararlar ve fiiller, sebeplere ve sonuçlara sahiptir; tarihsel metod, prensipte onları ve bağlantılarını ortaya koymanın ve böylece bütün tarihsel süreci kapalı bir birlik olarak anlamının mümkün olduğunu varsaymaktadır.

Bu kapalılık, tarihsel olaylar sürecinin dünyanın ötesinden tabiatüstü güçlerin araya girmesiyle kesilmemesi ve böylece, kelimenin bu anlamında mucizenin olmadığı anlamına gelmektedir. Böyle bir harika, sebebi tarihin içinde yatmayan bir olay olurdu. Mesela, Eski Ahit kıssası tarihteki Tanrı'nın müdahalesi hakkında konuşurken, tarih bilimi böyle bir Tanrı fiilini ileri süremez, fakat sadece Tanrı'ya ve Tanrı fiiline inananların varolduğunu idrak edebilir. Eminim ki, tarih bilimi olarak o, böyle bir imanın bir yanlığı olduğunu ve tarihte Tanrı'nın fiilinin olmadığını ileri süremez. Fakat bilim olarak o, kendisi böyle bir fiili idrak edemez ve böyle bir şey olmuş gibi davranamaz; o, sadece herkesi, kendisinin olayı onun içkin tarihsel sebepleri açısından anladığı, Tanrı'nın bir fiilini tarihsel bir olay içinde görmeyi isteyip istememekte karar verirken özgür bırakabilir.

⁵ H. Gunkel, *Die Wirkungen des Heiligen Geistes nach der popularen Anschauung der apostolischen Zeit und der Lehre des Apostels Paulus* (1888; 3. basım, 1909).

Tarih bilimi, bütün tarihsel belgeler üzerinde çalışmaya koyulurken böyle bir metotla uyum içindedir. Eğer Kitab-ı Mukaddes metinleri tarihsel olarak anlaşılacaksa bu durumda hiçbiri istisna olamaz. Hiç kimse Kitab-ı Mukaddes metinlerini tarihsel olaylar olduğunu kast etmeye itirazı olamaz fakat aksine onlar imanın ve mesajın şahitleridir. Elbette öyledirler. Fakat onlar, her zaman böyle anlaşılacaklarsa, öncelikle onlar tarihsel olarak yorumlanmalıdırlar, çünkü onlar, bize yabancı olan bir dünya tasviri, bize uzak bir zamanın kavramları içinde yabancı bir dilde, söylenmişlerdir. Basitçe ortaya koyacak olursak, onlar *tercüme edilmelidirler*, tercüme, tarih biliminin çalışmasıdır.

2. Bununla birlikte, eğer tercüme ile ilgili konuşursak, hemen hermeneutik problemle karşı karşıya geliriz.⁶ Tercüme etmek, anlaşılabilir kılmak demektir, ve bu, bir anlamayı varsayar. Tarihi bir sebepler ve sonuçlar süreci olarak anlamak, bireysel fenomenleri ilişkilendiren etkili güçler hakkında bir anlamayı varsaymaktadır. Böylesi güçler, ekonomik ihtiyaçlar, sosyal zorunluluklar, politik güç için çabalamak, insani tutkular, fikirler ve ideallerdir. Tarihçiler, böylesi faktörlere değer biçmekte, ve birey tarihçinin soruları belirli bir tarz, belirli bir perspektif tarafından rehberlik edilmekte olduğuyula ilgili birleşmiş bir görüşe ulaşmak için herhangi bir çaba sarf etmekte anlaşılmamaktadırlar.

Bu, tarihsel tasvirin bir bozumu anlamına gelmemektedir, varsayılanın bir önyargı olmaması fakat soruları sormanın bir tarzı olması ve tarihçinin bu soruları sorma tarzının fenomeni sorgularken veya belirli bir perspektiften metnin tek taraflı olduğunun farkında olması perspektifi koşuluyla böyledir. Tarihsel tasvir, yalnızca soruları sormanın belirli bir tarzı, sadece tek bir şey olarak- mesela bütün tarih ekonomik tarihe indirildiği zaman, alınırsa bozulabilir. Tarihsel fenomenler, çok-yönlüdür. Reformasyon gibi olaylar, kilise tarihi ve siyasi tarih, ekonomik tarih ve felsefe tarihi görüş noktalarından incelenebilmektedir. Mistisizm, sanat tarihi için önemi açısından araştırılabilmektedir, vesaire. Fakat eğer tarih, böyle anlaşılacaksa, soruları sormanın belirli bir tarzı daima varsayılacaktır.

Ayrıca, fenomenleri ilişkilendirmede etkili olan güçler, sadece eğer öylece ilişkilendiren fenomenlerin kendileri de anlaşıldığında anlaşılabilirlerdir. Bu, konu maddesi ile ilgili bir anlamının kendisinin tarihsel anlamaya ait olduğunu ifade etmektedir. Kişi, siyasi tarihi, karakter olarak tarihsel ürünler olmayan fakat fikirler olan, devlet ve adalet fikirlerine sahip olmaksızın anlayabilir mi? Kişi, ekonomik tarihi genel bir anlamda ekonomi ve toplumun ne olduğuyula ilgili bir görüşe sahip olmadan anlayabilir mi? Kişi, din tarihini veya felsefe tarihini, dinin veya felsefenin

⁶ Aşağıdaki cümleleri denemelerimle karşılaştırınız “Das Problem der Hermeneutik” *Glauben und Verstehen*, 2 (1952), içinde: 211-35 [bu cilt içinde, ss. 69-93] ve “Wissenschaft und Existenz” *Ehrfurcht vor dem Leben, Festschrift für Albert Schweitzer* (1955), içinde, 30-45 [bu cilt içinde, ss. 131-44]. Son olarak, benim *History and Eschatology* (1957) adlı kitabımdaki 8. bölüme bakınız.

ne olduğunu bilmeden anlayabilir mi? Kişi, Martin Luther'in 1517 yılında Doksan-Beş Tezini ilan etmesini, mesela onun zamanındaki Katolikliğe karşı protesto etmesinin ne anlama geldiğini anlamadan, anlayamaz. Kişi, 1848'deki Komünist Manifestosunu, kapitalizm ve sosyalizm ile ilgili prensiplerini anlamaksızın, anlayamaz. Kişi, eğer insan varoluşları ve onların imkanlarını anlamıyorsa, tarihte rol alan kişilerin kararlarını anlayamaz. Kısaca, tarihsel anlama tarihin kendisiyle ilgili konu maddesi ve tarihte rol alan erkeklerin ve kadınlarla ilgili konu maddesi hakkında bir anlamayı varsaymaktadır.

Bu, bununla birlikte, tarihsel anlamının daima yorumcunun metinde ifade edilen (direkt olarak veya dolaylı olarak) konu maddesine bir ilgiye sahip olduğunu varsaydığını söylemektir. Bu ilgi, yorumcunun durduğu hayat bağlamında temellenmektedir. Tıpkı sadece müziğe, (vesaire'ye de) ilgisi olan bir kişinin, müzikle ilgili olan bir metni anlayabildiği gibi, sadece bir devlet veya bir toplum içinde yaşayan bir kimsenin geçmişteki sosyal ve siyasi fenomenleri ve onların tarihini anlayabilir.

O halde, metnin, (metnin hayat ilgisinde temellenen) konu maddesiyle ilgili belirli bir anlama, daima yorum tarafından varsayılmaktadır; ve hiçbir yorum, varsayımlar olmadan olmaz. Bu anlamayı ben bir "önanlama" olarak adlandırıyorum. O, belirli bir perspektifle ilgili tercihten daha fazla önyargı içermez. Tarihsel tasvir, sadece eğer yorumcu kendi önanlamasını kesin bir anlama olarak ele alsaydı bozulurdu. Hayat ilgisi sahibidir, bununla beraber, sadece canlı olduğunda, diğer bir deyişle, sadece metnin ilgili olduğu konu maddesi bizi ilgilendirdiği ve bizim için bir problem olduğunda sahibidir. Eğer tarihe biz kendi problemlerimizle canlı bir ilgi hakkında sorular sorarsak, o bize gerçekten konuşmaya başlayacaktır. Geçmişle görüşme yoluyla o, canlı hale gelir, ve tarihi bilmek için öğrenirken, biz kendi şimdimizi bilmek için öğreniriz: tarihsel bilgi, aynı zamanda kendimizle ilgili bilgidir. Tarihi anlamak, yalnızca ona karşı tarafsız, katılmayan bir izleyici olarak durmayan fakat aynı zamanda onun içinde duran ve onun için sorumluluğu paylaşan kişi için mümkündür. Tarihle bu karşılaşma hakkında, kişinin kendi tarihselliğinin çıktığı "varoluşsal karşılaşma" olarak konuşuruz. Tarihçi, kendi varoluşunun bütünüyle ona iştirak eder.

Tarihe bu varoluşsal ilgi, onu anlamak için temel varsayımdır.⁷ Bu, tarihi anlamının, tarihçinin kişisel tercihine bağlı olması anlamında "öznel" olduğu ve dolayısıyla bütün nesnel önemini kaybettiği anlamına gelmemektedir. Tersine, tarihin kesinlikle nesnel içeriğinin, sadece varoluşsal olarak ilgili ve canlı olan bir özne tarafından anlaşılabilirdiği anlamına gelmektedir. Bu, tabii bilim için geçerliliğe sahip olan özne ve nesne şemasının, tarihsel anlama için geçerli olmadığı

⁷ O, tarihe varoluşsal ilginin bilinç düzeyine yükseltmek zorunda olmayışını söylemekten vazgeçmektedir. O, ancak düşünseme tarafından bozulabilir.

anlamına gelmektedir.⁸ Önemli bir içgörüyü kapsadığı söylenen şey, yani, tarihsel bilginin tarihinin tarihsel fenomenler hakkında soru sorarken yaklaştığı ön anlamadan daha fazla asla kapalı veya kesin olmadığıdır. Eğer tarihsel fenomenler tarafsız olarak gözlenebilen olgular değilse fakat aksine sadece sorularla onlara canlı yaklaşan kişiye anlamları içinde kendilerini açığa vurmaktalarsa (ifşa etmekteyse), onlar daima sadece şimdi her mevcut duruma yeni bir şekilde konuştuklarında anlaşılabilirler. Aslında, soru sormanın kendisi tarihsel durumdan, şimdinin iddiasından, şimdide belirlenmiş problemden çıkmaktadır. Bu sebeple, tarihsel araştırma asla kapalı değildir fakat daima daha ileriye taşınmalıdır. Tabii bir şekilde, kesin olarak bilinen tarihsel bilginin belirli maddeleri vardır, yani, kronolojik ve bölgesel olarak sabit olabilen olaylar sadece ilgi olarak böylesi maddelerdir, mesela Julius Caesar'ın suikasti veya Martin Luther'in Doksan-Beş Tezi'ni ilan etmesi gibi. Fakat bu olayların tarihsel olaylar olarak ifade ettiği şey, kesin olarak sabit olamaz. Dolayısıyla, kişi tarihsel bir olayın sadece gelecekteki şey olduğu- kesinlikle tarihsel bir olay olarak- için bilinebileceğini söylemelidir. Ve kişi yine tarihsel bir olayın geleceğinin ona ait olduğunu söyleyebilir.

Tabii bir şekilde, tarihsel bilginin maddeleri aktarılabilir, kesin bir şekilde bilinen olarak değil, fakat geriden gelen neslin ön anlamasını genişletmek ve açıklayarak böyle bir şekilde aktarılabilir. Öyle olsa bile, geriden gelen nesil tarafından eleştiriye tabidirler. Biz bugün iki dünya savaşının anlamını görebilir miyiz? Hayır. Çünkü tarihsel bir olayın neliği, daima sadece gelecek içinde açık hale gelir. O, sadece tarih bir sona ulaşmış olduğunda kesin olarak kendisini gösterebilir.

III

Kitab-ı Mukaddes metinleri ile ilgili yorum için bu analizin sonuçları nelerdir? Onlar, aşağıdaki tezler halinde formüle edilebilirler:

1.Kitab-ı Mukaddes metinlerinin yorumu, tıpkı diğer herhangi bir metnin yorumu gibi, önyargısız olmalıdır.

2.Bununla beraber, yorum, varsayımlar olmadan olmaz, çünkü tarihsel yorum olarak o, tarihsel-eleştirel araştırma metodunu varsaymaktadır.

3.Bundan başka varsayılan, yorumcunun Kitab-ı Mukaddes'in ilgili olduğu konu maddesine olan hayat ilgisidir ve bunun sonucu olarak bir ön anlamadır.

4.Bu ön anlama, kapalı değildir, açıktır, öyle ki, metinle ve varoluşsal bir kararlar varoluşsal bir karşılaşma olabilsin.

5.Metni anlama, asla kesin olamaz fakat açık kalır çünkü Kitab-ı Mukaddes'in anlamı kendisini her gelecekte yeniden ifşa eder.

⁸ Burada belirli özel sorulara değinmeyeceğim, böylesi tarihe varoluşsal bir ilginin nasıl olduğu, zaten gramer, sözlük bilgisi (lexicography), istatistik, kronoloji, veya coğrafya araştırması içinde mevcuttur veya matematik veya fizik tarihçisinin varoluşsal olarak araştırma nesnelere nasıl iştirak ettiği mevcuttur. Kişi Platon hakkında düşünebilir!

Zaten bu söylenenlerden sonra tezlerden birincisi ve ikincisini açıklamasına eklenmesi gereken bir Şey yok.

Üçüncüsü hakkında, söz konusu olan nanlama, insan hayatında canlı olan Tanrı ile ilgili soruda temellenmektedir. Bu, yorumcunun Tanrı hakkında mümkün olan her Şeyi bilmek zorunda olduğu anlamına gelmemektedir, fakat sadece onun, Tanrı ile ilgili varoluşsal soru, onun bilinçli Şekli ne olursa olsun-ister "kurtuluŐ" veya ölümden kurtuluŐ hakkındaki soru olarak, isterse hiç deėiŐmeyen bir kader hakkındaki kesinlik, veya gizemli bir dünyanın ortasındaki hakikat hakkındaki soru olarak, tarafından etkilendiği anlamına gelmektedir.

Dördüncü tezle ilgili olarak, metinle varoluşsal karşılaşma, bir "evet"e veya bir "hayır"a, imanı itiraf etmeye ve benzer bir Şekilde imansızlığı açıklamaya rehberlik edebilmektedir, çünkü metinde yorumcu bir iddiayla karŐılaŐmaktadır, veya (bir hediye) olarak kabul edilebilen veya reddedilebilen bir kendini-anlama teklif edilmektedir, ve böylece bir karar vermek zorundadır. Bir "hayır" durumunda bile, bununla birlikte, anlama yasaldır, çünkü metnin sorusuna sahici bir cevaptır, bir kanıt tarafından rtlmŐ olan varoluŐun varoluşsal bir kararıdır.

BeŐinci tezle ilgili olunduğunda metin varoluŐa konuŐmaktadır, o asla kesin olarak anlaŐılmamaktadır. Yorumun ortaya çıkardığı varoluşsal karar, aktarılamaz fakat daima yenilenmelidir. Bu, elbette, Kitab-ı Mukaddes'in yorumunda devamlılık olamadığı anlamına gelmemektedir. Metodik tarihsel-eleştirel araŐtırmanın sonuçlarını aktarılamayacağını söylemeye varır, onlar sıkça eleştirel olarak test edilen varoluŐ tarafından öne ıkarılsalar bile. Fakat varoluşsal olarak temellenen yoruma gelince bile-mesela, Luther'in sadece iman yoluyla aklanma ile ilgili PavluŐu doktrini anlaması tarafından, yapıldığı gibi, gelecek nesil için rehberliği sağladığı sürece de olsa devamlılık vardır. Tıpkı bu anlamın Katolik yorumla müzakerede yeni bir hale ulaŐması gerekmesi gibi, kendisini bir rehber olarak sunan her sahici yorum, aynı zamanda daima yeni bir Şekilde ve bağımsız olarak cevaplandırılması gereken bir sorudur. Çünkü yorumcu, tarihsel olarak var olmaktadır ve o, Kitab-ı Mukaddes'in sözünü kendi özel tarihsel durumuna konuŐan olarak iŐitmelidir, o her eski sözü yeni bir Şekilde anlayacaktır. O, yeni bir Şekilde, bizim ve Tanrı'nın kim olduğunu açıklığa kavuŐturacaktır, ve yorumcu her yeni bir kavramsallıkta bunu ifade etmek zorunda olacaktır. O halde, Kitab-ı Mukaddes'in sadece tarihiyle ve geleceğiyle neyse o olduğu doğrudur.